

Moyesen, qui illud dixit, scriptum fuerat quippiam ejusmodi. Igitur quod præcepit David, ut docerent filios Juda arcum, sicut scriptum est in libro justorum, sic intelligendum est ut, quia male pugnauerant filii Israel ob culpam suam per sagittarios interempto Saul fugati et prostrati, saltem filii Juda contribules sui discerent contra sagittarios malos arcu et sagittis pugnare, sicut omnes justii fecerunt, quorum omnes victoriæ mirabiliter peractæ sunt, cooperante Deo, in gladio et arcu suo, quo arcus fortium superatus est, et infirmi accineti sunt robore (I Reg. II, 4), sicut testantur Scripturæ sacræ, quæ etsi pluribus libris distinctæ, uno tamen Spiritu conscriptæ sunt, et ideo in unum recte reputantur librum juxta illud: « Et vidi in dextera sedenti in throno librum scriptum intus, et foris signatum sigillis (Apoc. V, 1). »

Cum ergo sacra Scriptura tota sit liber bellorum Domini et liber justorum, quo docemur præliari adversus carnem et sanguinem, etiam adversus principes mundi, rectores tenebrarum, contra spiritalia nequitiae in cœlestibus, recte liber Psalmorum quodammodo insignitus inter cætera scripta liber bellorum Domini, et liber justorum dici potest, quo verus David præliabatur in propria persona, dicens: « Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? » (Matth. XXVII, 46.) Item: « In manus tuas commendo spiritum meum (Luc. XXII, 46). » Et nunc psallit in nationibus juxta illud: « Confitebor

A tibi in populis, Domine, et psallam tibi in nationibus (Psal. LVI, 10). » Unde saluberrime assumpta est illa consuetudo in Ecclesia, ut in conventibus ecclesiasticis recitentur quotidie Psalmi, cum cætera scripta, ut Genesis, aliaque talia semel in anno soleant recitari. « Psallam spiritu, psallam et mente (I Cor. XIV, 15), » ait Apostolus, atque ut alio ad ipsum provocaret, « nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto loquentes vobismetipsis in psalmis, et hymnis, et canticis, spiritalibus psallentes in cordibus vestris Domino (Ephes. V, 18, 19), » quod est præliari gladio fulgido et arcu fortissimo. Nam, verbi gratia, cum dicimus Deo: « Effunde frameam tuam, et concludite adversus eos, qui persequuntur me (Psal. XXXIV, 3), » quasi gladio pugnamus. Item cum dicimus: « Emitte sagittas tuas, et conturbabis eos (Psal. CXLIII, 6), » arcu pugnamus. Quem arcum Sauli similes non habentes, etiamsi leonibus fortiores et aquilis velociore æstimentur, cum spicula spiculis non reddunt, cum se ferientes demones tentatores non referiunt vel gladio vel arcu, sicut docentur in libro justorum et in libro bellorum Domini, facile ruent in monte Gelboe, in sua superbia, vulnerati a sagittariis dæmonibus, a malignis tentationibus eorum, quibus tunc maxime resistitur, cum spiritu et mente psallitur, ita ut psalmus in ore assidue, in corde jugiter Deo nostro sit jucunda decoraque laudatio. Fiat, fiat. Amen, amen.

EXPOSITIO IN CANTICUM ISAIÆ.

(Isai. XII.)

Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi, etc. Canticum hoc Isaïæ præcedit hæc prophetia: « Et desolabit Dominus linguam maris Ægypti, et levabit manum suam super flumen in fortitudine Spiritus sui, et percutiet eum in septem rivis, ita ut transeant per eum calceati, et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis, sicut fuit Israel in die, qua ascendit de terra Ægypti (Isai. XI, 15, 16). » « Et dices in illa die: Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi (Isa. XII, 1). »

Igitur prophetia præcedens istud canticum diligenter inspecta, et non solum historialiter, sed etiam spiritaliter intellecta pandit materiam et sensum totius cantici hujus. Quid est enim lingua maris Ægypti nisi eloquentia hujus mundi per Ægyptum et ejus mare metaphorice significati? Hanc linguam Dominus percussit, quando stultam fecit hujus mundi sapientiam. Unde Apostolus: « Ubi sapiens, ubi conquisitor hujus sæculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi? » (I Cor. I, 20.) Stultum quippe fuit relicto Creatore creaturam colere, quod

C hujus mundi sapientes docuerunt, qui, ut Apostolus ait, evanuerunt in cogitationibus suis, quorum sapientia et eloquentia sic est percussa, ut agnoscatur esse magna stultitia non solum in his, qui pro Deo vero colunt idola, sed etiam in his, qui in Dei veri servitio quærunt non ipsum Deum, sed ab ipso creata.

Quid est autem flumen Ægypti nisi regnum hujus mundi, quod in fortitudine spiritus sui sua manu percussit Deus, et in septem quasi rivos divisit, primo historialiter, deinde mystice. Nam ad litteram potentissimum quondam regnum Ægypti per fortitudinem Romanorum post mortem Cleopatrz, Deo disponente, divisum est in septem principes. Unum enim regem habebat Libya, alium Perlepolis, alium Thebaidis, alium Alexandria, alium Ægyptus, aliaque illius regni civitates, videlicet Heliopolis et Taphnis habebant suos principes. In eadem suæ manus fortitudine regnum quoque Judaicum quod, Herode funesto velut altero Pharaone tyrannizante per masculorum neces, cruentatum fuit,

omnino Ægyptiacum factum, jam regno Davidico et sceptro ejus ablato in tetrarchias divisit. Sic mundi hujus regno quasi flumine magno dispertito in rivos multos, præparata est via ingressuris Ægyptum, sicut in exitu Israel ex Ægypto mare in divisiones divisum præbuit viam exeuntibus filiis Israel. Unde sicut Moyses in gratiarum actione dixit : « Cante- mus Domino : gloriose enim honorificatus est, equum et ascensorem dejecit in mare (*Exod. xv, 4*) , » ita nunc Isaias in gratiarum actione prædicat canticum circa mundi finem canendum. Quia sicut Nilus fluvius Ægypti antequam ab Alexandro divideretur, immeabilis erat, cujus etiam rivos cum Romani amplificassent, pene ita desiccatus est per imas valles arenarum serpendo, ut siccis pedibus transiretur : sic hujus mundi regnum, quandiu flo-ruit in suæ integritatis monarchia, ita ut unus esset imperator totius mundi, qualis fuit Augustus, cujus tempore natus est Christus, non erat via sicca vel exeuntibus de Ægypto per hujus mundi abrenun- tiationem, vel ingrediëntibus Ægyptum ad hujus mundi expugnationem. Probat hoc multa unda san- guinis martyrum, per quam navigaverunt navigio crucis, qui vel ex Ægypto fugerunt, vel Ægyptum expugnaverunt, cum persecutionibus universalibus resistere, vel ab eis declinare non valentes morte sua triumphaverunt. Nunc autem per gratiam Dei monarchia hujus mundi omnino destructa inclinata sunt regna in se, atque contra se ita dispertita, ut sit via sicca et satis ambulabilis omnibus calceatis in præparatione Evangelii pacis. Nam si persecu- tionem patientur in uno regno, fugient in aliud ; si in una civitate, fugient in aliam.

Huc accedit ad desiccandam sive deplanandam viam, quod reges et principes hujus mundi modo non quærunt sanguinem sanctorum, sed bona ipso- rum, dum Christianus compellitur ad malum silendo vel etiam loquendo consentire vel bona temporalia relinquere. Tempora hæc periculosa nunc immin- ent, cum sanctæ Dei Ecclesiæ prælati compelluntur aut susceptas dignitates amittere, aut pro eis obtinendis consentire schismaticis ab Ecclesia Dei præ- cis. In talis angustia coactionis, qui bene calceati sunt, facile transibunt bona temporalia parvipen- dendo et æterna quærendo, quibus quæsitis adji- cientur omnia viæ ac vitæ necessaria. Nam quos per- sequitur Jezabelis nequitia, hos recipit ac pascit vidua Sareptena. Talibus quoque in solitudinem fu- gatis ministrant corvi, ne fame tabescant, dum qui esuriunt et sitiunt justitiam, apud humiles, æstima- tione sua nigros peccatores, attamen fideles inve- niunt eam. Hæc est dies, quam facit Dominus non permittens Eliæ vel etiam Isaiæ consimiles tentari supra id quod possunt, sed faciet cum tentatione etiam proventum, ut possint sustinere, atque post fugam resumpto Spiritu fortitudinis fortiter agere. Et dices in illa die tu Ecclesia vel tu ecclesiastica persona :

Vers. 1. *Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es*

*A mihi, conversus est furor tuus, et consolatus es me. Confitebor tibi super justitia, qua iratus es mihi; et super misericordia, qua conversus est furor tuus, et consolatus es me. Confitebor confessione laudis, quoniam qui iram merui ex furore tuo, nunc misericordiam consecutus sum. Et hæc est consolatio mea, quod Salvator meus, qui faciem suam abscondit, quique in navi, qua vehor, obdormierat, nunc discipulorum precibus excitatus ecce in evidenti apparet, manifeste ostendens, quod ipse Deus salvator meus est, qui, quem creavit potentia divina ex nihilo, salvat etiam pro nihilo juxta illud in psalmo : « Pro nihilo salvos facies illos (*Psal. lv, 8*), » id est pro nullo suæ virtutis merito salvabis, quos tuos prænoscis.*

B *Vers. 2. Ecce Deus salvator meus est, qui, cum sit pro nobis, quis contra nos? Cum ipse justificat, quis est, qui condemnet? Igitur fudicialiter agam in eo; in eo, inquam, non in me habens fiduciam, tenebo constantiam, et non timebo quid faciat mihi homo, quia fortitudo mea et laus mea Dominus. Fortitudo in bello, et laus in triumpho, quo confortante me pugnavi et pugnabo, in cujus etiam fide triumphavi et triumphabo. Nam « hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra (*I Joan. v, 4*), » quæ indubitanter credo, quod ipse factor factus est. Nam ipse Filius Dei, qui Deus erat ante sæcula, ipse factus est in sæculo natus ex virgine matre mihi in salutem. « Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum (*Matth. 1, 21*). » Unde vos apostoli cæterique fideles, contemptis fluminibus Ægypti, quæ turbida sunt,*

Vers. 3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, quia, sprete mundana sapientia et concupiscentia, eo quod qui tales aquas biberit, sitiet iterum, haurietis meliores aquas in vinum conver- sas de fontibus Salvatoris, quem ego Isaias nomino Salvatorem, ut non dubitetur is esse, quem et Gabriel nominat Jesum, id est Salvatorem, pro eo quod salvum faciet populum suum a peccatis eo- rum.

Vers. 4. Et dicetis in illa die, in illa veritatis manifestatione : Confitemini Domino primo peccata vestra, ut sit purgata domus vestra, et sic ad eam inhabitandam invoke nomen ejus, hoc ipsum no- men, quod est Dominus, ut ipse dominetur in vobis, imo etiam in tota terra Ægypti velut alter Joseph, et frumenta populis distribuendo, et fratres suos reliquias Israel ad se trahendo atque his qui eum vendiderunt, ignoscendo.

Ne autem ex ignorantia quis pereat non reco- gnoscendo hunc verum Joseph dominantem in tota terra Ægypti, imo in caelo et in terra, data sibi omni potestate, vos apostoli, cæterique a Deo divi- nitus instructi, notas facite in populis adinventiones ejus, scilicet bona opera quibus invenitur, vel in- carnationem qua invenit ovem et drachmam perditam, propter hominum salutem parvulus factus et cum iniquis reputatus, atque multis contumeliis af-

fectus. Inter omnia hæc l'cet semetipsum exinaniendo parvulus apparuerit, vos tamen fideles memente, quoniam excelsum est nomen ejus, quod ei datum super omne nomen excellit, cum ipse in Deum assumptus homo non inter omnia, sed super omnia sit Deus benedictus in sæcula, Rex regum et Dominus dominantium. Quod credentes

VERS. 5. *Cantate ipsi Domino voluntarie illi serviendo et gratias agendo; quoniam magnifice fecit morte sua moriem vincendo et destruendo, ac resurrectione sua vitam suis reparando. Annuntiate hoc, non in Judæa tantum, sed in universa terra, ita ut in omnem terram exeat sonus vester, et in fines orbis terræ verba vestra.* Tali annuntiatione dilatata

VERS. 6. *Exsulta et laudu. habitatio Sion. Exsulta in corde, laudu ore, tu habitatio Dei, o Sion, scilicet Ecclesia sancta; quia magnus in medio tui sanctus Israel. Magnus utique, non molis distensione, sed sapientia, sed fortitudine, sed bonitate a fine usque ad finem pertingente fortiter et disponente omnia suaviter. Unde non in angulo sectæ alicujus coarctatus est, sed in medio tui, habitatio Sion, prout ipse promisit, dicens: « Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum (Matth. xviii, 20). » Item: « Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii, 20). »*

EXPOSITIO IN CANTICUM EZECHIAE,

ISAIAE XXXVIII.

Ego dixi in dimidio dierum. In Isaia sic præmittitur: *Scriptura Ezechiae regis Judæ, cum ægrotasset et convaluisset de infirmitate sua.* Brevi hoc proœmio insinuat materia cantici hujus. Cum enim Deus Ezechiae sine labore victoriam dedisset, nec ille ei condignas gratias reddidisset, infirmitate coactus laudes persolvit, quas in prosperitate neglexit: postquam convaluit, quæ in angustia cogitaverat, edicit: *Ego dixi, etc.* Ambulavit autem Ezechias coram Domino in veritate et in corde perfecto, et fecit rectum juxta omnia quæ fecit David pater ejus; sed ne elevaretur cor ejus post incredibiles triumphos, in castris Assyriorum cæsis ab angelo centum octoginta quinque millibus, et ipso Sennacherib in Niniven reverso et interfecto, visitatur infirmitate, et audit se moriturum, ut conversus ad Dominum flectat ejus sententiam, Deo non mutante propositum, sed provocante humanum genus ad sui notitiam. Vel ideo infirmatus est, ut tradunt Hebræi, quia post victoriam non cecinit laudes Domino. Oravit autem non multos annos, sed in Dei judicio dimittit, quid dare velit, et flevit propter promissionem Domini ad David, quia videbat in sua morte perituram. Nondum enim habebat filios, et ita desperabat Christum de suo semine nasciturum, cui promissa salus firmatur signo, quia umbra decem lincis in horologio retro rediit sole reverso per gradus, per quos descenderat. Postquam autem convaluit ita scripsit: *Ego dixi.* Non est oratio, cum sit de præterito, sed gratiarum actio, in qua datur forma et exemplum cunctis de aliqua infirmitate liberatis, ut et ipsi gratias agant liberatori suo Deo, maxime si de aliquo mortali peccato liberati ab ejus pœna sanati fuerint, ut ipse rex Ezechias. Grandis enim culpa est ingratitude, qualis fuit in Ezechia. Tradunt enim Hebræi, ut dictum est, ideo ægrotasse ipsum regem Ezechiam, quia

B post inauditam victoriam Domino laudes non cecinit sicut Moyses merso Pharaone, et Debora interfecto Sisara, et Anna nato Samuele; unde fragilitatis suæ commonitus est.

Rursumque post corporis sanationem et signi, quod in solis retrogradatione fuit, magnitudinem, offertur alia occasio superbix, quam ut prudens Dei cultor debuit vitare, nec divitias, quas Deo tribuente possidebat, alienigenis demonstrare. Pro qua culpa cum ei prædiceretur pœna post dies suos futura in suos posteros, debuit peccatum suum cum David confiteri, et iram Dei amovere a posteris, exemplo Moysi, qui populo sibi commisso compatiens Deo dixit: « Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo, quem scripsisti (Exod. xxxii, 31); » quod quia non fecit, sed dixit: « Fiat tantum pax in diebus meis (Isa. xxxix, 8), » Propheta sic loquenti non respondit, sed ab illo aversus ad populum conversus dixit in verbo Domini: « Consolamini, consolamini, popule meus, dicit Dominus Deus vester (Isa. xl, 1). » Quasi dicat: Rex vester non compatitur vobis, « consolamini » in Christo, quia deficiente humano auxilio revelabitur gloria Domini, et videbit omnis caro salutare Dei. Scripta sunt hæc ad correctionem nostram, ne thesaurus domus Dei alienigenis exponamus, ne margaritas ante porcos mittamus, ne sanctum canibus demus, et per hoc iram Dei contra nos provocemus, quæ si fuerit contra nos excitata, non dicamus: « Fiat tantum pax in diebus nostris, » sed tam posteris nostris quam nobis gratiam præcantes Deo dicamus cum Psalmista: « Fiat pax, » id est remissio peccatorum « in virtute tua et abundantia » virtutis omniumque bonorum « in turribus tuis (Psal. cxxi, 7). » Quod dico, non propter me tantummodo in diebus meis liberandum, sed « propter fratres meos et proximos meos (ibid., 8) » in